

Сенсорлы интеграциясында бұзылысы бар балалардың ата-аналарына бірлесіп жұмыс жүргізуге арналған әдістемелік құрал

Арнайы маман: Елубайқызы Толқынай

Мазмұны

Түсініктеме

Вестибулярлық дисфункциялары бар баланың ата-анасына арналған алты стратегия

Вестибулярлы дисфункцияға байланысты ойынды ұйымдастырудың қарапайым ережелері

Ата-ананың баланың сенсорлы портретін анықтауға арналған чек-лист:

Сенсорлық интеграция әдісін қолдану арқылы өткізілетін ойынның құрылымы

«Пампондар және жұмсақ ойыншықтар» сенсорлы интеграция ойынында
“Доптар” ойынының сенсорлық интеграциясы

Сенсорлы карталар

ТҮСІНІКТЕМЕ

Вестибулярлық жүйе-ауырлық күшіне және бас сүйегінің позициясының өзгеруіне жауап береді.Бұл жүйе бір қарағанда маңызды болып көрінбеуі мүмкін.Бірақ,егер вестибулярлық жүйе жоғалса, адам өзін мүлдем дәрменсіз сезінеді. Айналасындағы болып жатқан дүниелерді де түсіне алмайтын халге жетеді. Вестибулярлық жүйе-ол өте ерекше.Біз вестибулярлық жүйені күнделікті өмірде қолданғанымызбен,оны қолданып жатқанымызды өзіміз байқамаймыз.Мысалы,құлаққап киіп немесе көзімізді жұму арқылы бір нәрсе жасап жатқанымызды елесте аламыз. Егер вестибулярлық жүйе жоғалса,бұлай жасау біз үшін мүмкін емес болады.

18 ғасырда Вестибулярлық жүйені ең алғаш Антонио Скарпа сипаттаған.Ал 1916 жылы Роберт Барани вестибулярлық бұзылыстарды зерттеп,зерттеу әдістерін ұсынғаны үшін Нобель сыйлығының иегері атанған.

Алайда бұл жүйені Баранидан бұрын 1900 жылы ресейлік физиолог Станислав Федорович фон Штайн сипаттап кеткен болатын.

Бұл ежелгі жүйе жер планетасының тұрғындарының арасында 500 мың жыл бұрын тартылыс күшінің әсерінен пайда болған.Бұл жүйе оттегі мен күн сәулесімен бірге эволюцияның қозғалтқышы болып табылады.Негізінде,гравитация адамзаттың тік жүре бастаған кезінен бастап,миды айтарлықтай өзгертіп,қалыптастырды.Вестибулярлық жүйеге гравитация тікелей әсер ететін болғандықтан,ол өз жұмысын демалыссыз жасай береді.Тіпті түнде,біз ұйықтап жатқан уақытта да ол өз жұмысын тоқтатпайды.Ал күндіз,біздің тепе-теңдікті сақтауымызды және басқада сенсорлық жүйе:есту,көру секілді сезім мүшелерін басқарады.Яғни вестибулярлық жүйе-адамның сезім мүшелері туралы ақпаратты жинап,оларға жауап бере алады.

Көптеген адамдар вестибулярлық жүйені бүкіл дене мүшесіне жауап береді деп ойлайды.Бірақ бұл дұрыс емес түсінік.Ол көбіне бас қозғалысына жауап береді.Мысалы,сіз денеңізді қозғалтпай,тек басыңызды 2 градусқа бұрсаңыз.Бұл вестибулярлық рецепторлардың жұмысы болып табылады.Ал басыңызды бір калыпта ұстап,денеңізді қозғалтатын болсаңыз,бұған вестибулярлық рецепторлар жауап бермейді.

Вестибулярлық жүйе-кеңістік пен уақыттағы адамдардың іс-әрекетіне жауап беретін мимен тікелей байланысты.Сондықтан ол тікелей де,жанама түрде де біздің іс әрекетімізге практикалық тұрғыда әсер етеді.Вестибулярлық бұзылыстары бар адамдар когнитивті мәселелердің барлық түрлеріне тап болады.

Вестибулярлық жүйенің негізгі қызметтері:

- 1.Мидың белсенділігі.
- 2.Гравитациялық сенімділік
- 3.Кеңістікті бағдарлау
- 4.Көз қозғалысын зерттеу
- 5.Бұлшықет тонусын реттеу.
- 6.Адамның оң жақ денесі мен сол жақ денесін үйлестіре отырып,қозғалысты жоспарлау.

Белсендендіру және назар аудару

Кейбір адамдар таңертең жеңіл оянады. Жүгіруге де, бір нәрсені жасауға да дайын тұрады. Ал басқалары үшін бұл өте қиын. Олар ояну үшін, кофе дайындайды, душ қабылдайды. Бірақ, сонда да ұйқысын ашу қиын. Көп жағдайда біздің таңертең сергек немесе белсенді болып тұрумыз сыртқы жағдайларға байланысты.

Осы жағдайға байланысты бір оқиға бар.

Түнгі сағат 2:00 шамасында Хелена қонған қонақ үйде өрт дабылы қосылды. Хелена бұл дыбысқа мән бермеді. Кейін радиодан өрт туралы орыс тілінде хабарлады. Хелена ештеңе түсінбесе де, бірдененің дұрыс еместігін түсінді. Сосын радио ағылшын тілінде былай хабарлайды. Өздеріңізбен бірге керекті заттарды алып, ақырын баспалдақтан түсіңіздер дейді. Ақырын? Егер 6-шы қабатта тұратын болсаңыз, қалайша ақырын баспалдақпен 1-ші қабатқа түсуге болады. Бір жағынан өрттің қай қабатта болып жатқанын да білмейді. Жүйке жүйесінің белсенділік деңгейі осы уақытта жоғары көтерілді.

Хелена семинарына қажетті құжаттарын алып, баспалдақпен төмен қарай түсті. Түсіп келе жатып, өрттің қай жақтан шығып жатқанын білуге тырысты. Бақытымызға орай, өрт болмаған екен. Тек бір кісі бөлмеде темекі шеккендіктен, дабыл қағылған. Хелена бөлмесіне келді. Бірақ ұйықтап кету мүмкін болмады. Себебі, оның белсенділік деңгейі өте жоғары болды. Осындай жағдайлар болған кезде бізде белсенділік деңгейі жоғарлайды. Бұл әрине біздің өмір сүруімізге өте қажет.

Балаға толықтай білім алуы үшін белсенділік деңгейі аз да емес, көп те емес, орташа деңгейде болуы керек. Бірақ балалар көп жағдайда сабаққа тым шаршаңқы немесе шамадан тыс көп энергиямен келеді. Бірақ вестибулярлық жүйе баланың белсенділік деңгейін жақсартуға болады.

Кеңістікті бағдарлау

Біз ғарыш әлемін зерттеу туралы көп ойлаймыз. Ал неліктен бізге ненің жоғарыда, ненің төменде орналасқаны қызық және ол туралы неге жақсы білеміз? Негізінде біздің олай ойлауымыз миға тікелей әсер етеді. Осыны ойлап, білу арқылы миымыз жақсы жұмыс жасап, денені мейлінше шапшаңырақ басқара алады және өзгеріске дайын болады. Бұл іс әрекет ауырлық күшінің әсерінен орын алады. Бұл біздің өмір сүруіміз үшін керек. Мысалы, вестибулярлық жүйесі бұзылған адамдар мен есту қабілеті төмен адамдардың суға батып кету қаупі өте жоғары. Яғни олар бағдарлау жүйесін басқара алмайтындықтан, көптеген апаттық жағдайдарға түсу қаупі жоғары. Ал вестибулярлық жүйесі жақсы адам, өзін бағдарлай алады. Яғни ол бірінші кезекте су бетіне шығуға ұмтылады. Ал вестибулярлық жүйесі бұзылған адам су түбіне қарай ұмтылуы мүмкін.

Біз өз іс әрекеттерімізді реттей алу керекпіз. Мысалы дауысты тыңдап отырып, бір заттың немесе адамның тұрған жерін анықтай алу керекпіз. Бұл әрекет жыртықштардан қорғанудың ең тиімді жолы. Бірақ есту қабілеті арқылы орынды табу қазіргі кезде өзекті болып отыр. Мысалы, жақсы еститін, бірақ оның миы нақты кімнің сөйлеп тұрғанын білмейтін оқушыны елестетейік. Мұғалімнің даусы ма, әлде жанында отырған оқушының даусы ма? Әрине бұл жерде вестибулярлық жүйе орын алады. Яғни оқушының тек тыңдап қана қоймай, зейінін ашуына да мүмкіндік береді. Вестибулярлық

жүйе біздің айналамыздағы заттардың орналасу ретін түсінуімізге көмектеседі. Яғни оқушының оқуы, жазуы, санауы кезінде бұл жүйе өз көмегін тигізеді.

Гравитациялық сенімділік

Гравитация-адамның миының дамуы үшін мейлінше көмектеседі. Бұл адамдарға ғана емес, жер бетінде тіршілік ететін барлық тіршілік иелеріне тікелей қатысты. Ғарышта, гипогравитациялық жағдайда ми жасушаларының жылдам деградациясы орын алады. NASA ғарышкерлердегі бұл жағдай үшін арнайы термин ойлап тапты: «кеңістіктік дислексия».

Біз қозғалған кезде бұлшықеттер ауырлық күшіне қарсы тұрады және миға көптеген сигналдар жіберіледі. Егер адамда вестибулярлық бұзылулар болса, сигналдар ағыны бұзылады немесе бұрмаланады. Туа біткен вестибулярлық бұзылыстары бар бала аяқтары жерден көтерілгенде сенімсіздік пен алаңдаушылықты сезінуі мүмкін. Бірақ мұндай бала гравитацияның нәтижесінде ата-анасымен жақсы қарым-қатынаста болмайды. Яғни олар балада болатын бұзылушылықтар туралы білмейді. Содан баланы қолдарына алады, көтереді. Сол кезде нәресте қорқады, жылайды. Ал айналасындағыларға бала себепсіз жылайтын сияқты көрінеді.

Кейбір сөйлеуінде ауытқушылықтары бар балалар - жиі жарты шеңберлі каналдардың сенсорлық гипореактивтілігін сезінеді. Қандай да бір себептермен вестибулярлық сигналдар миға тез және қарқынды түрде енбейді. Бұл жағдайда баланың бойынан екі қарама-қарсылықты байқауға болады. Ол үнемі жүгіреді немесе айналады, өзінің миына вестибулярлық жүйесін еңгізуге тырысады. Немесе белсенділік деңгейі жоғары ойындарға қарағанда, пассивті ойындарды жақсы көреді.

Бұл жағдайларға қарап, вестибулярлық жүйенің бала туыла сала болатыны белгілі. Мысалы, бала 1 күн бойы планшет алдында немесе монитор алдында тапжылмай отырды. Практикалық тұрғыда бала вестибулярлық жүйені қабылдамады және қолданбады. Бұл сәтте бірінші кезекте баланың сау миы бұзыла бастайды. Бұл баланың экран алдында отырғанының дұрыс емес екендігін білдірмейді. Тек баланың іс әрекетінің өте аз болғандығын көрсетеді. Қазіргі кезде әр бала жүгіріп, секіріп, ойнап жүруінің орнына, экран алдында 1 күнде 7,5 сағат отырады. Қазіргі кездегі ауытқуы бар балалардың көп болуының негізгі себебі осы болса керек.

Бұлшықет тонусын реттеу

Бұлшықет тонусын реттеу көбіне вестибулярлық жүйенің жұмысы. Және ол баланың кішкентай кезімнен бастап қалыптасады. Яғни ауырлық күшіне қарсы тұру үшін бұлшықеттер мен буындар қозғалады. Бұлшықет тонусы реттелмеген бала қандай болады? Егер тонус төмен болса балада еңкейген, мүмкін жалпақ табанмен және шынтақ және тізе буындарының гиперэкстензиясы болады. Мұндай бала үстел басында тік отырғаннан гөрі жиі жатады. Тонусы жоғары бала көбінесе аяқтың ұшымен жүреді. Бұлшықет проблемаларының себебі аяқтарда немесе қолдарда емес, мидың және вестибулярлық жүйенің жұмысында. Вестибулярлық бұзылыстары бар балаларда жиі ортопедиялық проблемалар пайда болады. Мысалы, вестибулярлық бұзылулар

нәтижесінде бастың әдетте бір жағына қисайғандығына байқалады. Нәтижесінде ми ауырлық векторына сәйкес келетін тік сызықты сыза алмайды.

Көз қозғалысын реттеу

Вестибулярлық жүйенің көз қозғалысын реттейтін бұлшықеттермен тікелей байланысы бар. Сондықтан көру үшін бізге де бұл жүйе керек. Егер көзді автоматты түрде бекіту механизмі болмаса, кез келген еңкею немесе бұрылу арқылы бәрі көз алдымызда болар еді. Бірақ біз басымызды бұра салысымен, көзіміз автоматты түрде бірдей градусқа қарама-қарсы бағытта бұрылады. Және біз қарап тұрған жерімізге ұзақ қарап тұра аламыз. Бұл әрекетсіз көптеген әрекеттерді орындау мүмкін емес. Мысалы, допты ұстау, жазу, оқу, көліктерді бақылау, жолдан өту. Вестибулярлық дисфункция бұл механизмге кедергі келтіруі мүмкін. Вестибулярлық бұзылыстары бар баланың көру жүйесі, ол қозғалғанда немесе айналасындағы заттар қозғалғанда қиын болады. Және бұл ситуация үнемі қайталанып отырады.

Дене схемасын қабылдау

Денеңізді және өзіңіз бен қоршаған кеңістік арасындағы шекараны сезіну қабілеті вестибулярлық, тактильді және проприоцептивтік жүйелердің бірлескен жұмысы болып табылады.

Көптеген балалар өз денесін өте нашар сезінеді. Американдық невропатолог Роберт Мелило: ”бала бұл туралы жиі айтпайды, өйткені ол туылғаннан бері осылай сезінеді” деп жазады. Дегенмен, дене диаграммасын қабылдаудағы проблемаларды дененің қалай қозғалатынын бақылау арқылы анықтауға болады. Әдетте, денесі нашар балалар ебедейсіз көрінеді. Бөлмедегі заттарды ұстайды және оны байқамайды. Егер сіз мұндай баланың аяғын біріктіріп, көзін жұмуды сұрасаңыз, ол бір жағынан екінші жағына теңселеді.

Ғылыми әдебиеттерде вестибулярлық жүйесі зақымдалған ересектер де дене диаграммасының бұзылуын сезінетінін айтады. Дененің кейбір бөліктері әдеттен тым үлкен немесе керісінше кішкентай және тіпті денеден бөлінген болып көріне бастайды. Балада туа біткен вестибулярлық ақаулар болса солай бола ма? Көптеген балалар өздеріне айнаға қарап, дененің барлық бөліктерінің атауларын жақсы білетінімен, саусақтарымен маңдайының немесе қолының қайда екенін көрсете алмайды.

Адамның оң жақ денесі мен сол жақ денесінің атқаратын жұмысы және оларды біріктіру:

Адамдарда вестибулярлық мүшелердің екі жиынтығы бар: біреуі сол жақта, екіншісі оң жақта. Сондықтан вестибулярлық жүйенің арқасында біз велосипедпен жүру, пиджак түймесін ілу, доп ойнау және т.б. кез келген қозғалыс кезінде дененің екі жағының әрекеттерін үйлестіру мүмкіндігіне ие боламыз. Мидың сол және оң жарты шарлары арасындағы байланыспен анықталатын дененің екі жағының жұмысын үйлестіру. Дегенменде бұл жерде де 1 мәселе бар. Жарты шарлар арасындағы байланыс дене корпусы деп аталатын ми құрылымы арқылы жүзеге асырылады. Бұл құрылым

функционалды түрде 16-18 жасқа дейін жетіледі. Бірақ оған дейін де бала дененің екі жағында пайдалана алады.

Бізбен бірге жағдайға жаңа көзқараспен қарауға тырысыңыз: біздің басымызда сол және оң жақта 5 жұп вестибулярлық мүшелер бар навигациялық құрылғылар бар. Олар туралы келесі тарауда айтатын боламыз. Олар миға көрсеткіштерді жібереді, соның негізінде қозғалысты жоспарлау жүзеге асырылады.

Артикуляция, басқа қозғалыстар сияқты, қозғалысты жоспарлауды қажет етеді. Өйткені бірдеңе айту үшін ми көптеген бұлшықеттердің жұмысын біріктіруі керек. Сондықтан вестибулярлық бұзылыстар мен сөйлеу бұзылыстары тығыз байланысты.

Қозғалтқышты жоспарлаудың мысалы - айналмалы есіктер арқылы жүру. Біздің орталықтан алыс емес жерде Колобок бистросы бар, кейде түскі асқа да барамыз. Ал, бистроның кіреберісі ғимараттың бұрышында. Бұл жерде айналмалы есік. Өздігінен өте алмай, тығырыққа тірелгендерді анықтау оңай. Әрине олар жас балалар мен қарт адамдар. Өйткені олар тез қозғала алмайды. Олардың миы есікке қашан кіру керектігін және бистро залына қашан кіру керектігін есептей алмайды. Бұл сіздің қасыңызда басқа біреу жүргенде оңайырақ. Үлкен дүкендерде үлкен есіктер ешкімге қиындық тудырмайды. Бірақ мұнда есік кішкентай, әр жағынан бір адам ғана өте алады. Ешқандай кеңес бұл жерде айтылмайды.

Әдістемелік құралдың мақсаты: Ата-ана мен бала арасындағы коммуникативті қарым-қатынасты нығайта отыра сенсорлық интеграция дамыту.

Әдістемелік құралдың міндеті: Баладағы вестибулярлы аппараты бұзылысы мен сенсорлық бұзылыстарымен түзете-дамыту жұмыстарын жүргізу

Күтілетін нәтиже: Баладағы қоршаған ортамен қарым-қатынасын нығайту, ұйымдастырушылық қабілетін арттырып, агрессивті жағдайда балаға өзін тыныштандыруға машықтандыруды меңгерту.

Қысқаша жоспар

- Вестибулярлық жүйе ауырлық күшіне және бас қозғалысына жауап береді.
- Вестибулярлық жүйенің мынадай қызметтері бар:

миды белсендіру;

назар аудару;

кеңістікте бағдарлау;

көз қозғалысын реттеу;

Гравитациялық сенімділік;

дене диаграммасын қабылдау;

дененің сол және оң жақтарын үйлестіру және қозғалыстарды жоспарлау.

бұлшықет тонусын реттеу;

Вестибулярлық дисфункциялары бар баланың ата-анасына арналған АЛТЫ СТРАТЕГИЯ

Вестибулярлық жүйе ешқашан жеке жұмыс істемейді. Ол проприоцептивтік және тактильді жүйелермен әрекеттесу арқылы жүзеге асады. Біз әрқашан бір нәрсеге қолымызды тигіземіз немесе бір нәрсе бізге тиіп тұрады. Яғни киім, шаш, жаңбыр, қар деген секілді заттардың біздің денемізде тұрғанын сезіне аламыз. Біз проприоцепцияның арқасында денемізді сезіне аламыз. Сіз көзіңізді жұмып, көруді уақытша өшіре аласыз. Бірақ негізгі сенсорлық, тактильдік және проприоцептивтік жүйелерді, вестибулярлық жүйелерді өшіру мүмкін емес.

Кейде проприоцептивтік және тактильді стимуляцияның арасында нақты сызықты сызу қиын. Олар бір-бірімен тығыз байланысты. Сондықтан олар соматосенсорлық жүйе деп аталады. Бұл соматосенсорлық және вестибулярлық жүйе баланың жұмысын, мінез-құлқын және жағдайын реттеуге көмектеседі. Бірақ бұл өзін-өзі реттеу дағдыларына айналуы керек. Мысалы, мен осыны жасауым керек немесе осы әрекеттерді орындаймын деген секілді алдына мақсат қоя білу керек.

Төменде талқылайтын стратегиялар вестибулярлық бұзылыстары бар балаға мектепте және үйде оған қойылатын талаптарды қанағаттандыруға мүмкіндік береді. Өйткені, вестибулярлық жүйенің жұмысындағы өзгерістерге қол жеткізу үшін уақыт қажет. Сабақтарды дәл қазір, бүгінгі күні бар мүмкіндіктермен жасау керек.

Ата-аналар былай деп түсіндіреді. Алдымен балаға үй тапсырмасын орындату керек. Содан кейін барлық ойын-сауыққа апаруға болады. Мысалы, серуендеу, барабанда ойнау, жүгіру және т.б. Шындығында, вестибулярлық бұзылыстары бар баланың мектептен кейін кейде физиологиялық ресурстары болмайды. Себебі, сабақтан кейін баланың үй тапсырмасын орындауға күші болмайды. Басқалар үшін ойын-сауық деген нәрсе мұндай бала үшін «батареяны зарядтау» мүмкіндігі болуы мүмкін. Қайсысы жақсы: бір сағат барабанда ойнау, содан кейін екі сағатта үй тапсырмасын орындау немесе барабансыз төрт сағат сабақта отыру?

Төменде сипатталатын стратегиялар кез келген баланың «ішкі батареяларын зарядтауға» көмектеседі, бұл ересектерге де көмектеседі.

№1 стратегия – сабаққа зейін қою алдындағы вестибулярлық қиындық. Сенсорлық интеграция теориясының авторы Жан Айрес вестибулярлық ынталандыру баланың білім деңгейін реттей алатынын дәлелдеді. Бұл екі қарама-қарсы жағдайда жұмыс істейді:

- кейде бала ұйқышыл, еш нәрсеге зауқы болмаған кезде оның көңіл көтеру керек;
- баланың іші ауырып, аздап тыныштандыру қажет болғанда.

Айырмашылықтар вестибулярлық ынталандырудың қарқындылығы мен бағытында болады. Бірінші жағдайда әртүрлі бағытта бұрылуға болатын әткеншек қолайлы (бұл төбеден арқандарға ілініп, бір ілмекке бекітілген болса). Сіз қозғалыс бағыттарын өзгерте отырып, қарқынды тербелуіңіз керек.

Екінші жағдайда, шағын амплитудасы бар бір бағыттағы ырғақты тербелісі. Мысалы, гамакта. Есіңізде болсын: вестибулярлық жүйенің нәтижелері бірнеше сағат ішінде сезіледі.

Азанда бала сергек болуы үшін мектепке немесе балабақшаға барар алдында сырғанауға, карусельдерге немесе ойынға апаруы керек. Баланың үй жұмысын орындатар алдында осылай ойнатып тұру абзал.

№2 стратегия: сабаққа зейін қою алдындағы проприоцептивтік жүктеме.

Ол жүйке жүйесі жұмысының қажетті деңгейін, басқа сенсорлық-интегративті стратегияны құруға және сақтауға көмектеседі. Проприоцептивтік ынталандыруды алу үшін ауыр физикалық жұмыс жасау керек. Өйткені рецепторлар бұлшықеттер мен буындарда орналасқан.

Сабақтар алдында проприоцептивтік жүктеме баланың мектептегі немесе балабақшадағы шамадан тыс қозғалыс белсенділігін төмендетуі мүмкін. Бала мектепке дейін қандай физикалық жұмыс жасай алатыны туралы ойланыңыз. Кір жуғыш машинаны көтеру, қоқыс шығару, қар күреу немесе отжиманын жасау немесе мектепті бірнеше рет айналып жүгіру. Барабан соғу да күшті проприоцептивтік ынталандыру болып табылады.

Қуатты аз қажет ететін ол шайнау. Бұл бұлшықет жұмысы. Бұл проприоцептивтік жүктемені білдіреді. Егер таңғы ас алма, сәбіз немесе крекер болса, сенсорлық ынталандыру бөлігі артады. Шайнау, әрине, проприоцептивтік ынталандырудың негізгі түрі бола алмайды. Бірақ ауыр физикалық жұмысқа қосымша ретінде жақсы болады. Неліктен балалар сағызды жақсы көреді? Мүмкін, олар проприоцептивтік ынталандыруды қажет ететіндіктен солай жасайды.

Сағыз ежелгі өнертабыс екені белгілі болды. Бірақ ол негізінде тістерді тазарту және тыныс алуды реттеу тұрғысынан қарастырылған болатын. Өйткені проприоцептивті жүктеменің мүмкіндіктері туралы азғандай ғана адам біледі.

Майя үндістері резеңкені бар күшімен шайнады. Іс жүзінде заманауи сағыз. Бірақ олар қант қосуды мүлде ойламады. Тіпті ол кезде ешқандай хош иістендіргіштер болмады. Сібірде олар балқарағай шайырын шайнады. Қазірдің өзінде олар арнайы шайнайтын шайырды сатады екен. Біз Ленинградта бұл туралы білмедік.

Бірақ Үндістанға сапар кезінде біз алғашында жарқыраған қызғылт сары тістері көрінетін бақытты күлкілері бар адамдарға жақындаудан қорықтық. Бірақ олар бізге бетел деп аталатын сағыздарын шайнайтынын түсіндірді. Алайда, олардың біртүрлі күлімсіреуіне қарағанда, онда тек проприоцептивтік жүктеме ғана жұмыс істемейді.

Жақында біздің елде балалар сағыз шайнауды армандайтын болған. Википедия былай дейді: КСРО-да сағыз табыну объектісі болған. 1980 жылдары «Тутти-Фрутти» деген сөз кез келген кеңес оқушысының жүрегіне жақын болды. Кейбіреулер өзін бұл сағызға мүлдем лайықсызбын дейтін. Сол үшін олар көшеде шетелдіктерден осы қазынаны сұрайтын. Бұл үшін оларды пионер қатарынан шығаруға болар еді. Сонымен, «Тутти-Фрутти» АҚШ-та 1888 жылы шығарыла бастады.

Біз еңбек терапиясы туралы бірнеше ғылыми мақалаларды таптық. Олар мына сұрақты талқылаған. "Сағыз сізге сабақ оқуға көмектеседі ме, жоқ па? Кейбір авторлар иә деп есептейді. Себебі, балалар сабақта тыныш отырады және олардың оқу сапасы жақсарады. Бірақ сағыздың кесірінен балалардың нашар оқитыны анықталған зерттеулер де бар. Мәселен, әдетте бұл мақалалардың авторлары 1-2 баланы бақылайды. Бұдан қандай

қорытынды шығару керек? Мүмкін бұл кейбіреулерге көмектесетін шығар. Бірақ барлығына емес.

Вестибулярлық бұзылыстары бар баланың миы көбінесе қозғалыстар жасауға мәжбүр етеді. Бірақ сабақ кезінде балаларға тұрып, жүруге болмайды. Шайнау сонымен қатар бұлшықет әрекеті болып табылады. Ол кейде басқаларға кедергі жасамай, аяқ пен қолды тыныштандыруға көмектеседі.

Сағыз шайнамаса, не көмектесе алады? • Проприоцептивтік ынталандыру шайнайтын мармелад сияқты немесе қытырлақ крекер сияқты тағамдармен қамтамасыз етіледі. Кейде сіз не маңыздырақ екенін шешуіңіз керек. Баланың асқазанына зиян келтірмеу немесе мұндай ынталандыруды қамтамасыз ету.

- Коктейльді қою сусындар ішу. Мысалы: желе, йогурт ішу propriоцептивтік ынталандыру болып табылады. Қисық және спираль тәрізді түтіктер қосымша ынталандыруды қамтамасыз етеді.

- Денсаулыққа қауіпсіз материалдардан жасалған шайнауға арналған арнайы заттар бар. Қаламдар мен қарындаштарға арналған қосымшалар. Тіпті зергерлік бұйымдар кулондар, моншақтар, білезіктер. Егер бала сабақ үстінде крекерді алып, қытырлақтай бастаса, мұғалімнің қуануы екіталай.

Кейбіреулер шайнайтын білезіктер аутист адамдарға арналған деп айтуы мүмкін. Бірақ мұнда не патология болып саналады. Иә, аутизммен ауыратын балалар жеуге болмайтын заттарды жиі шайнайды. Бұл аутизм белгілерінің бірі болып саналады. Бірақ кез келген кеңес баласында жеуге болмайтын нәрсені шайнау тәжірибесі болды. Жазда бірнеше өсімдік сабақтары, бүршіктер, ал қыста біз жоғарыда айтқан шайыр бар. Қанша балалар мен ересектер шайнады.

Олар қарындаштар мен қаламдардың ұштарын шайнады ма және жалғастыра береді ме? Қандай жағдай шынайы емес болып көрінеді: бала арнайы қалам саптаманы шайнады ма, әлде шайыр шайнады ма? Ауыз қуысы немесе шайнайтын кулон гигиена тұрғысынан да, қауіпсіздік жағынан да жақсырақ. Егер шайнау қажет болса, бірақ қолында қолайлы ештеңе болмаса, өз тырнақтары жиі қолданылады. Жалпы жағдай, солай ма? Шайнау стресті жеңілдетуге, тыныштандыруға, кейбір жағдайларда тіпті ойлауға көмектеседі.

АҚШ-тың бір отбасылық компаниясы діріл массажері мен шайнау құрылғысын біріктіретін құрылғыларды жасап шығарды. Бұл өте қызықты болды. Өйткені бала өзі үшін логопедиялық массаж нұсқасын жасай алады. Мұндай құрылғылар әсіресе ауыз қуысында сенсорлық сезімталдығы төмендеген балалар үшін өте маңызды. Әдетте, бұл артикуляция проблемалары бар балаларда, шайнау немесе тағамды таңдауда қиындықтар болуы мүмкін. Тағы бір нәрсе: мұндай бала ешқашан аузының кірленгенін сезбейді.

Шайнау арқылы propriоцептивтік жүктеме тек мазасыз адамдар үшін ғана емес пайдалы болуы мүмкін. Шайнау тек мазасыз балалар үшін емес. Сонымен қатар сабақта ұйқысы келетін адамдар үшін керек. Проприоцептивтік жүктеме балаларды тыныштандыру үшін немесе белсенділігін арттыру үшін керек болады.

№3 стратегия: Егер бала сенсорлық гипер-жауапты болса, көбірек проприоцептивтік ынталандыру қажет. Проприоцептивтік жүйенің ерекше қасиеті бар. Ол кез келген сенсорлық ақпаратты модуляциялауға көмектеседі. Бұл нені білдіреді?

Мысалы, бала қандай да бір дыбыстан қорқады, бірақ бұл дыбысты естігенде қолындағы экспандерді қысады. Жағымсыз әсер сезім мүшелерінің жеңілдеуіне көмектеседі.

Кейбір аутист балалар проприоцептивтік жүйенің жағымсыз сезімдерді модуляциялау арқылы пайдаланады. Бала қорқынышты дыбысты естіп, білегін тістей бастайды. Жак сүйегі тартылады, проприоцептивтік жүйе қосылады, жағымсыз дыбыс фонға түседі. Бұл балаға зиян келтіре ме? Көбінесе балалардағы тактильді және проприоцептивтік сезімталдықтың төмендеуі ауырсынуды сезінуге мүмкіндік бермейді. Тағы да, бұл жағдайда ақылға қонымды шешім - шағуға болатын арнайы білезікті немесе кулонды пайдалану. Проприоцептивті жүктеме - бұл сенсорлық артық жүктеменің және шамадан тыс ынталандырудың алдын алу.

№4 стратегия: Терең тактильді ынталандыру сізді тыныштандыруға және назар аударуға көмектеседі. Проприоцептивтік немесе тактильді? Салмақты құрылғыларға келетін болсақ - көрпе, жилет. Бұл құрылғыларды пайдалану әрқашан проприоцептивтік жүктеме болып табылады.

Проприоцептивті жүйенің рецепторлары бұлшықеттер мен буындарда орналасады

Рецепторлар физикалық белсенділік кезінде тек күш салсақ қана қосылады.

Тактильді рецепторлар теріде орналасады. Және жанасуға жауап береді. Үлкендер сенімді түрде былай айтады. Баланы мақтағың келсе басынан сипап ал. Ал егер жазалағың келсе астынан ұр. Ол кейде керісінше жұмыс істейді. Биологиялық тұрғыда диффузиялық жанасулар автоматты түрде мида алаңдаушылық тудыратындай етіп жасалған. Бір секундтың ішінде ми өрт дабылы немесе көлік дабылы сияқты әрекет ете алады. Тек қосылатын шамдары бар сирена секілді емес. Тек «ұру, қату немесе қашу» реакциясы болады. Бұрын мұндай жылдам реакция ежелгі ата-бабаларымызға қажет болған. Сол кездегі жеңіл жанасу миға нені білдіруі мүмкін? Жылан, улы өрмекші немесе үлкен жыртқыштың жылдам жақындауынан туындаған жел секілді ауа. Тірі қалу үшін мидың субкортикалық құрылымдарынан найзағайдай жылдам реакция қажет болды.

Кейінірек адамның өмірі өзгеріп, ми қыртысы дамыды. Ол ми қыртысының астына: «Бәрі жақсы, қауіпті емес, бұл жерде өрмекшілер мен жыландар болуы мүмкін емес» деп айта алды. Бірақ көптеген балалар үшін қандай да бір себептермен жеңіл тактильді ынталандыруға жауап берудің бірінші жолы ғана жұмыс істейді. Сіз балаға ақырын қолыңызды тигіздіңіз. Ми бағанының ретикулярлық формациясы әрекет етті. Енді ол қашады, жылайды немесе ұрысады.

Салмақты құрылғылар дәл осылай жұмыс істейді. Олар терең тактильді ынталандыруды қамтамасыз етеді. Әрине, егер бала салмақты кеудешімен жүгірсе, терең тактильді ынталандыруға проприоцептивтік ынталандыру да қосылады.

Салмақты құрылғыларды пайдалану емдеу емес, компенсаторлық стратегия болып табылады. Оның үстіне, ол екі қарама-қарсы жағдайда жұмыс істейді: ұйықтау керек болғанда және зейінді шоғырландыру қажет болғанда. Салмақты құрылғылар денені «жинақтауға» көмектеседі, ми оның орнын бақылау үшін аз энергия жұмсайды.

Ұйқының бұзылуы. Вестибулярлық бұзылыстары бар бала түнімен ұйықтай алмайды. Оның миы дененің орналасуы туралы ақпаратты жинақтайды. Және ол тек қозғалыс кезінде келеді. Яғни бала тек тек төсекте бір жақтан екінші жаққа бұрылып жатады. Бұл отолиттік органдар гравитация ақпаратын күшейткіш ретінде әрекет етпейтіндіктен пайда болады. Бұл жағдайда салмақты көрпе қосымша гравитациялық сезімдерді береді. Ал бала жеңіл көрпе алса, таз ұйықтап кетуіне болады. Бұл ересектерге де көмектеседі.

Зейіннің бұзылуы. Мектепте және тіпті балабақшада бала ұзақ уақыт бойы дерлік қозғалыссыз отыруға мәжбүр. Тағы да бала дірілдейді, орындықта дірілдетеді және миы қозғалыссыз дененің орнын басқара алмайтындықтан, іштей алаңдатады.

Ауыр көрпе отыруға ыңғайсыз, сондықтан ауыр шарфты немесе тізеңізге қойылған ауыр жастықты пайдаланбау керек. Сабақтар кезінде ауыр кеудеше қолдануға болады, бірақ дұрыс салмақты таңдау маңызды және бала оны 40 минуттан артық үздіксіз киюге болмайтынын есте ұстаған жөн. Бұл құрылғылардың барлығы баланың мақсатты емес қозғалыс белсенділігін төмендетеді. Ал ми оқуға назар аудару үшін ресурстарды босатады.

Ұзақ және алыс сапарға шығу қажет болғанда, салмақты жастықты көліктегі балаға да қолдануға ыңғайлы.

Салмақты құрылғыларды пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары.

Бұл кәсіп терапевттері жиі қоятын сұрақ: салмақты көрпелер қауіпсіз бе? Қауіпсіздік ережелерін сақтау ұсынылады:

Салмақты көрпенің (киімнің) салмағы баланың салмағының 20%-нан аспауы керек.

- Салмақ көрпе ешқашан баланың басын жаппауы керек.
- Бала салмақты құрылғыларды пайдалану уақытын өз бетінше реттей алуы керек.
- Салмақтарды сақтықпен пайдаланыңыз.

Егер баланың бұлшықет тонусы төмен болса, пайдаланатын құрылғылар: тым жиі және тым ұзақ қолданылса, позаға әсер етуі мүмкін. Терең тактильді ынталандыруды қамтамасыз етудің тағы бір жолы - компрессиялық киімдер. Бала мектепке денеге өте тығыз келетін футболка немесе желек киюі мүмкін. Көптеген адамдар үшін бұл оларға сабақта тыныш отыруға және назар аударуға көмектеседі. Өйткені компрессиялық киімдер дене мен ми арасындағы байланысты нығайтады. Егер баланың проприоцептивтік қабілеті төмен болса ол баланы тыныштандырады. Терең тактильді ынталандыру үшін пайдалы.

Сонымен қатар толық дене массажын қолданыңыз. Бұл енді сабақта тікелей жасалатын нәрсе емес. Вестибулярлық бұзылыстары бар балаға жылына 4-5 рет массаж курстары қажет. Бұл оның көңіл-күйін, жағдайын айтарлықтай жақсартады және қиындықтарды жеңу үшін ішкі ресурстарды жасайды.

Әрине, массаж терапиялық процедура болуы мүмкін. Біздің клиникада оңалту курсы жалпы массажды қамтиды. Вибрациясы бар электрлік массажерлер де тамаша терең тактильді ынталандыруды қамтамасыз етеді.

№5 стратегия: Сабақ кезіндегі динамикалық отырыс. Вестибулярлық ынталандыруға оралайық. Дене шынықтыру уақытында немесе сабақтардағы динамикалық үзілістерде балалар бүкіл сынып болып тұрып, дене жаттығуларын жасағаны өте жақсы. Бірақ кейбір балаларға бұл жаттығулар жеткіліксіз болып қалуы мүмкін. Кейбір балалар үшін жаттығу жасау денешынықтыру сабағында немесе денесін қалыпқа келтіргенде емес, сабақ оқығында өте қажет болады. Балалар орындықтарда тербеледі және аяқтарын бір себеппен орап алады. Бұл сенсорлық ақпаратты іздеу деп аталады.

Бұл ситуациядан қалай шығамыз? Тұрақсыз жерде үй тапсырмасын орындау кезінде немесе тұрып жұмыс істеу кезінде сабақта немесе үйде отыру. Терең тактильді ынталандыруды қолданудан айырмашылығы, біздің мақсатымыз қозғалыстардың санын азайту емес, олардың сапасын өзгерту болады. Қозғалыстар баланың өзіне және сыныптағы басқа балаларға кедергі жасамауы керек.

Міне, динамикалық отыруды ұйымдастырудың кейбір жолдары:

- Ең оңай жолы – кәдімгі орындыққа дөңгелек үрленетін ортопедиялық жастықты қою. Көбінесе, қандай да бір себептермен, бұл резеңке жастықтар көгілдір. Оларды қажетті көлемге дейін үрлеуге болады, оларда безеулер бар: бір жағында үлкенірек, екінші жағынан кішірек және тактильді ынталандыру. Бұл жастық баланың мектеп рюкзактарына өте жақсы сәйкес келеді.
- Шарға арналған орындық. Бұл орындықтың орнына үлкен гимнастикалық арнайы доп болады. Бұл опцияның кемшіліктері: құнының жоғары болуы, сатып алу қиындығы. Ұзақ отырсаңыз, арқаңыз шаршайды.
- Т үстел. Шынында да, ол Т әрпіне ұқсайды: орындық және бойды түзеуге арналған, тек 1 аяғы болады. Мұндай креслода жаттығу жасау үшін екі аяғыңызды еденге мықтап тіреу керек. Содан кейін сіз тепе-теңдікті оңай сақтай аласыз. Тіпті аздап теңселуге болады, бірақ қарапайым орындықтардағы балалар сияқты емес.
- Wobble креслосы мен Ergo Ergo креслосы АҚШ-тан патенттелген динамикалық креслолар болып табылады. Олар сонымен қатар шағын амплитудалық қозғалыстарға қажетті вестибулярлық ақпаратты алуға мүмкіндік береді.
- «Doctor Cypress» - жасөспірімдер мен ересектерге арналған динамикалық отандық орындық. Астыңғы жағы кәдімгі кеңсе креслосы сияқты. Бірақ дөңгелек орындық барлық бағытта еркін еңкейеді. Сондай-ақ «Доктор Кипаристің» аяғы жоқ нұсқасы бар.
- «Конек-Горбунек» деген оғаш атауы бар орындық. Мынау тізерлеп отыратын орындық, оған адамдар атқа мінгендей отырады. Бірақ ол тебірене алады. Біздің орталықтарда біз қазір компьютерде қысқа уақыт жұмыс істеу үшін тұрақты тізе бүгетін орындықтарды ғана пайдаланамыз.
- Үстел. Мұнда ешнәрсе тербелмейді. Үстел – бұл доктор Владимир Филиппович Базарный құрастырған тік тұрып жұмыс істеуге арналған биік үстел. Мұндай үстелдерді Интернеттен табуға және сатып алуға болады.

Динамикалық орындықтар туралы не білу маңызды?

- Бұл емдеу емес, өтемақылық стратегия. Егер бала вестибулярлық жаттығуларды орындамаса, тек допқа отырса немесе партада жазса, оның вестибулярлық жүйесінің жағдайы айтарлықтай жақсаруы екіталай.

- Балаңызды қарапайым столға отырғызыңыз.Сіз динамикалық орындық немесе үстелдің қандай да бір түрін сатып алсаңыз да, әрқашан таңдау болуы керек.

- Балаңызға динамикалық отыру қалай жұмыс істейтінін түсіндіріңіз. Тұрақсыз креслоға қашан көшкені немесе орнынан тұрғаны жақсы екенін өзі анықтасын.Ол өзіне таңдауға мүмкіншілік бергенде алаңдай бастады, өнімділігі төмендеді, отырғанда немесе тұрғанда дірілдей бастады.

№6-стратегия – Қиындық. Баланың «мазасыз қолдары».Ол үнемі бір нәрсені ұстайды немесе оған қол тигізеді. Мұндай қозғалыстарды жасаудың көптеген себептері бар.Физиологиялық қажеттілігінен кейін немесе әдетке айналып кеткен. Мұны түсіну оңай емес.Баланың мінез-құлқын талдау керек.Егер ол басқаларға немесе баланың өзіне кедергі келтірсе, оның орнын толтыру үшін «фиджет» деп аталатын арнайы заттарды немесе ойыншықтарды қолдануға тырысу керек.

Идея: бала оқу кезінде,мысалы,сенсорлықпен басқаша сезілетін беттері мен тыныш басылатын түймелері бар қолындағы арнайы текшені айналдырады.Бұл оқудан алшақтамауға көмектеседі.

Бұл барлық балаларға көмектесе ме? Жоқ. Кейбіреулер осы текшеге алаңдап, оқуды тоқтатады.Бірақ бұл жерде мәселе дұрыс фиджетті таңдауда:

Ол белгілі бір баланың «сенсорлық қажеттілік» түрін қанағаттандыруы керек. Мысалы, біз жоғарыда шайнау қажеттілігін талқыладық.

Көптеген балалар үшін фиджеттер, мысалы, сынақ кезінде уайымдамауға және тыныштандыруға көмектеседі. Фиджеттер кез келген баламен жұмыс істей алады.Бірақ аутизммен ауыратын адамдарға олар өте қажет.

Бірақ қалыпты және аутист балалар арасында фиджеттерді қолдануда әлі де айырмашылық бар. Ең алдымен, мұндай сезімдерге деген қажеттілік көрінісінің қарқындылығында.Аутизммен ауыратын балаға олардан бас тарту қиынырақ.

Қолыңызды қозғалту,айналдыру, жағаңыздың немесе тырнақтардың бұрыштарын тістеу, заттарды жалау немесе тістеу.Бірнеше жыл бұрын аутист балаға мұндай әрекетке тыйым салу дұрыс деп саналды.Өйткені мұндай мінез-құлық сырттан қалыпты емес болып көрінді. Алайда, бұл жағдайда тиым салу дұрыс шешім болмады.Себебі,балалар ол істерін тоқтатпады.

Бен өзін ұстауға көп уақыт жұмсады. Тіпті егер ол мұны жеңе алса, онда ол қандай бағамен және оған жету соншалықты маңызды ма? Әдетте, бұл қозғалыстар баланың вестибулярлық жеткіліксіздігі немесе басқа сенсорлық тапшылығы бар екенін көрсетеді.

Жақында аутизммен ауыратын ересектер жазған кітаптар мен мақалалар шыға бастады.Біз олардың бала кезінде ересектердің өтініші бойынша қолдарын немесе аяқтарын тыныштандыру үшін күш көрсеткені туралы білдік. Мұндай сәттерде олар қорқынышты алаңдаушылық пен жайсыздық сезімін бастан өткерді.Содан кейін ешкім қарамаған кезде олар әлі де қолдарын сермеп немесе білектерін тістейтін.

Кейбір қайталанатын қозғалыстарды орындау және олардан ләззат алу қажеттілігі қазір әдетте «стимуляция» («өзін-өзі ынталандыру») деп аталады. Бұл соншалықты қалыпты емес пе? Аутизм диагнозы жоқ айналаңыздағы ересектерге мұқият қараңыз. Біреу үнемі аяғын қозғалтып отырады. Біреу саусақтарын үстелге тықылдатады, біреу қарындашты шайнайды немесе шашын саусағымен орайды.

Аутизммен ауыратын адамдардың ерекшелігі - олардың миы тыныштандыруға, көңіл көтеруге және психикалық күйін бақылауға мүмкіндік беретін кейбір ерекше сезімдерді қажет етеді. Бұл қажеттілікті басу өте қиын.

Бұл туралы не істеу керек? Егер баланың әрекеті өзіне немесе басқаларға зиян тигізбесе, оған «ынталандыру» мүмкіндігін беру керек. Бұл ол үшін өте маңызды. Егер ересек адамға стимуляция қажет болса ше? Мұнда балаларға арналған ойыншықтар жарамайды. 42 жасында Аспергер синдромы диагнозы қойылған АҚШ-тан келген Синтия Ким «Stim Tastic» интернет-дүкенін ұйымдастырды. Мұнда аутист жасөспірімдер мен ересектер пайдалана алатын заттарды сатты. Дүкенде ойыншықтар да бар. Бірақ оның басты ерекшелігі - аутист суретшілер жасаған әшекей бұйымдар. Бұл тек зергерлік бұйымдар ғана емес, сонымен қатар стимуляцияға арналған заттар. Мысалы, айналмалы кірістірулері бар сақиналар, әртүрлі тәсілдермен бүктелетін және ашылатын білезіктер, силиконнан жасалған шайнайтын кулондар. Дүкеннің ұраны «Аутисттерге арналған аутист» болса да, бұл заттар мен әшекейлерге көптеген адамдар қызығушылық танытады.

Синтия – кітаптың авторы. Оның өзінің блогы бар. Ол аутист балалардың қоғамдық орындарда стереотиптік қимылдар жасауына жол бермеу әрекеттері жиі жасалатынын жазады. Неге? Бұл кімге кедергі келтіруі мүмкін? Әрине, баланың өзіне емес. Синтияның айтуынша, тітіркену кейде адамдарда болады. Бұл аутизммен ауыратын адамдар өздері таңдайтын нәрсе емес. Олар мұны оңай тоқтата алмайды.

Вестибулярлы дисфункцияға байланысты ойынды ұйымдастырудың қарапайым ережелері

Сенсорлық бұзылысы бар балалардың негізгі проблемасы оның дағдыларды дамытуға және әлемге бейімделуіне кедергі келтіреді, бұл-элеуметтік «соқырлық» болып табылады.

Осы кемшіліктер орнын толтыруға бағытталған ата-аналарға арналған түзету-дамытушылық әдістемесін жүзеге асыру оның әрі қарай оқуын элеуметтенуін процессі айтарлықтай жеңілдетуі мүмкін, содан кейін ойын тәсілі оны шешеді.

Сенсомоторлы ойындармен ойнау керек, яғни белсенді қимыл-қозғалыс пен түрлі сезім тудыратын ойындар. Алғашқы ойындар өте қарапайым болуы керек, өйткені олар баланың ересек адаммен ырғаққа түсуге ұмтылысын оятуға бағытталған және тікелей бақылаусыз оң өзара әрекеттесу тәжірибесін қамтамасыз етеді.

Қарапайым ойындармен қандай нәтижелерге жете аласыз?

Өзіңізбен және бауырлармен жақын қарым-қатынасқа түсуге мүмкіндік береді.

Еліктеу дамиды.

Зейінін жан-жақты тұрақтандыруға машықтандырады.

Балаңыз өзі ойынды бастап және ол үшін қажет бауырларында ойынға шақырып ойнайтын болады.

Бала күтуді және ережелерді сақтауды үйренеді.

Жағымсыз мінез-құлық сирек кезесіп, бала ата-анасына көбірек сенетін болады.

Ойындар үшін не керек?

Қолда бар құралдармен пайдаланған пайдалы.

Сіздің бірінші мақсатыңыз баланың ойында көңіл көтеруі. Егер оған қол жеткізілсе, онда ол мұндай ойынды қайталағысы келеді.

Ережелер:

Бірігіп ойнау:

Ойын нәтижесі тек бірігіп қана ойнаса мақсатқа жетеді. Жанында ата-анасы болмаса ол ойыннан бала қажетті эмоцияны алалмайды. Мысалға бала бір өзі «тығылыспақ» немесе «қушы» ойындарын ойнай алмайтын секілді.

Ойында ойыншық жоқ:

Ойын барысында баланың назарын аудармайтындай барлық ойыншықтарды жинап тастауы қажет. Бірақ ойын барысында белгілі бір атрибуттар қажет болуы мүмкін, мысалға; жастық, көрпеше, жіптер т.б.

Баланың эмоция алатын ойындар қатары:

Вестибулярлы (айналу, тербелу)

Қимыл-қозғалыстық (ақпаратта қимылдау арқылы бұлшықеттері шынығады)

Тактильді (сипап-сезу арқылы)

Тыңдау арқылы

Визуалды (көру арқылы)

Ата-ананың баланың сенсорлы портретін анықтауға арналған чек-лист:

Баланың сенсорлық жүйесінің қалай жұмыс істейтінін түсінуге көмектесетін баланың ата-анасымен жұмыс істеуіне арналған негізгі сауалнама.

Қолмен ұстау арқылы бақылау жүргізу

Сипап-сезу арқылы бағалау

	Жақындықтан қашады	Талпынады	Екі жақты әрекет	Бала үшін маңызды емес
Дененің барлық бөлігін ұстап көріп,құшақтау.				
Әртүрлі киімнің маталарын,тігістерін ұстап көріп ажырата алады.				
Өзіне ыңғайлы,кең киімді кигенді ұнатады				
Желіммен,күммен,бояумен ластанған адамның қолын,бетін немесе дененің басқа бөліктерін ұстау.				
Жуыну,бас жуу,тісті жуу,тырнақ қию				
Душ немесе ванна қабылдау				
Құрғақ сүлгімен шашты кептіру				
Жаңа тағамның дәмін көру				
Тағамның жұмсақ немесе қаттылығын және температурасын сезіну				
Басқа адамдардың жанында тұру				
Жалаң аяқ жүру				

Эмоция бойынша бағалау

	Аулақ болу	Барынша тырысу	Екі жақты әрекет	Маңызды емес
Ауыр жұмыс, секіру, ұру, өрмелеу және басқа да белсенді әрекеттер				
Тәуекелді қажет ететін ойындар: экстремалды секіру немесе қиыршық тастарда немесе ағаштар арасында велосипедпен жүру				
Саусақ моторикасын дамытуға арналған жаттығулар: жазу, сурет салу немесе кішкентай ойыншықтармен ойнау				
Физикалық күшті қажет ететін әрекеттер				
Қытырлақ тағамдарды тұтыну: кәмпит, жарма немесе шайнауға болатын мармеладтар				
Сүт өнімдерін тұтыну: йогурт, ірімшік.				
Көзді жұмып эмоцияларды сезіну				

Қимыл-қозғалыс бойынша бағалау

	Аулақ болу	Барынша тырысу	Екі жақты әрекет	Маңызды емес
Адамның еркінен тыс әрекет етуі				
Кеңістікте қозғалысты жүзеге асыратын механизмдер:әткеншек,лифт , эскалатор.				
Кеңестітегі айналмалы қозғалыс:карусель,айналмалы ойыншықтар				
Бас қалпын өзгертетін әрекеттер:басты еңкейту,немесе шалқайту				
Коньки тебу немесе велосипедпен жүру немесе жүгіру секілді проблемаларды байланыстыру				
Баспалдақтан немесе сырғанаққа міну және түсу				
Биіктікке шығу.Мысалы таудың төбесіне шығу.				

Естуді бағалау

	Аулақ болу	Барынша тырысу	Екі жақты	Маңызды емес
Қатты дауыстар.Мысалы,сирена,музыка,телевизор даусы				
Шулы жерде жүру.Мысалы,адам толы ресторандар немесе кештердегі қатты шығатын шумдар.				
Телевизорды немесе музыканы қатты дауыспен немесе жәй дауыспен тыңдау.				
Көңіл аудартатын шумдар:музыка,ыдыс жуатын машина, вентилятор.				
Жылдам ойналатын ауызша ойындар.Мысалы:Саймон Сэйс немесе Nokey Pokey				
Ағылшын тіліндегі таныс емес дауыстар мен түсініксіз дыбыстар				
Ән айту				

Көруді бағалау

	Аулақ болу	Барынша тырысу	Екі жақты әрекет	Маңызды емес
Әдебиетті ұзақ оқу				
Қозғалатын объектілерге қарау				
Көзді визуалды талдау.Мысалы,бас қатырғыш,лабиринт .				
Телефонның жарқылы арқылы суретке түсіру				
Телефонның немесе компьютердің жарық деңгейінің өте жоғары болуы.				
Тым жарық болу немесе қараңғы болуы.				
Адамдар көп жиналатын орындар				

Дәм мен иісті бақылау

	Аулақ болу	Барынша тырысу	Екі жакты әрекет	Маңызды емес
Қатты иіс шығаратын заттар.Мысалы:әтір,бензин,тазалауға қажет арнайы өнімдер				
Тамақтың иісінен бөлек иіс шығаратын заттар.Мысалы:қоқыстың,гүлдің иісі.				
Жаңа тағамдарды жеп көру.				
Арнайы хош иістендірілген арнайы тағамдар.Мысалы: өте ащы,қышқыл,тұзды,тәтті тағамдар.				

Сенсорлық интеграция әдісін қолдану арқылы өткізілетін ойынның құрылымы

Уақыты	Жоспары
5-15 минут	Баламен бірге ойынды жоспарлаймыз. Осыдан кейін схемалық сызбаны, карталарды немесе хатты пайдалана отырып, баламен бірге ойын барысын жоспарлаймыз. Бұл шамамен 5 минут уақытты алады. Егер ойынның мақсаттарының бірі баланы жоспарлауға үйрету болса, онда сіз бұл кезеңде 15 минутқа дейін уақытыңызды арнай аласыз.
10-15 минут	Бөлме ішінде 10-15 минуттық 1-2 сессия сабағы болады. Бұл кезеңде вестибулярлық, тактильді және проприоцептивтік жүйелерде белсенді жұмыс жүреді. Мұнда барлық жаттығулар қойылған мақсаттар бойынша өткізіледі. Және баланың мотивациясын көтеруге мүмкіншілік береді. Осы ойындар арқылы бала нақты жоспарлауды және өз жұмыс деңгейінің жоғарылығын байқайды.
10-15 минут	10-15 минут уақыт баланың белгілі бір дағдыларының дамуына мүмкіндік беретін үстел ойындарына жұмсалады. Мысалы: графомоторлық дағдылар, танымдық дағдылар.
5-10 минут	Егер мүмкіндік болып жатса бұл уақытты кітап оқуға арнаған жөн. Көбіне бұл кезде сабақтың тақырыбына байланысты болатын жеңіл кітаптарды оқуға болады.
10 минут	Бұл уақыт баламен бірге үйді жинауға және ойынның қортындысын шығаруға арналған. Ойынның басында құралған жоспарға назар аудара отырып, орындалған тапсырмаларға белгі қоямыз. Және соңында қиындық тудырған немесе жасауға оңай болған, қызықты болған ойындарды талқылаймыз. Бұл әрине тағы 5 минутыңызды алуы мүмкін.

«Пампондар және жұмсақ ойыншықтар» сенсорлы интеграция ойынында

№	Ойын кезеңі/Сенсорлық жүйе	Проприоцептивтік, вестибулярлық, тактильдік жүйені жұмысына бағытталған іс-әрекеттер
1	Сенсо-моторлы ойын	<p>-қағаздан немесе тоқылған допты алып қолымен домалатып балансир немесе гамак үстінде тұрып айналу</p> <p>-анаңа допты лақтырып қағып ал</p> <p>-пампондардан жасалған құрғақ бассейнда ойнау</p> <p>-диаметрі 3-5 см болатын пампондарды алып балаңыздың бетіне массаж жасасаңыз болады. Ойын алдында баланың сезімталдық қасиетін анықтап алып жасаған дұрыс болады.</p> <p>-гамакта жатып бала контейнерға ойыншықтарды жинау қажет.</p> <p>-аяқтың башайлары арқылы пампондарды жинап қорапқа жинау қажет</p>
2	Функционалды ойын	<p>-түс бойынша, жұмысақ, қатты деп айра отыра ойнау</p> <p>-баланы гамакка отырғызып, доп лақтырамыз, бала оны шелекке лақтыру қажет</p> <p>-сенсорлы қалта «Айырмашылығын тап» (белгілі бір ойыншықты таңдап, соны қалтадан сипап-сезу арқылы табу</p> <p>-әр түрлі түстегі шарларды ала отыра өз түсіне қарай банкаға салу қажет</p> <p>-балансирда тұра бала ойыншықтарды жұмсақ қаттыға бөліп салу керек</p>
3	Әлеуметтік ойын	<p>-балмұздақ ойыны; балмұздақты елестете отыра дәмімен түсінмен айырып салу қажет</p> <p>-сыйлық (аюдың туылған күніне барамыз және әртүрлі пішіндегі ойыншықтың қасиеттерін айтамыз)</p> <p>-бала ойыншықтың ата-анасына айналып оны киінідіріп, тамақтандырып, жуындырады.</p> <p>-«Маша мен аю» ойыны. Бала маша рөлін ойна жерде шашылып жатқан пампондарды жинап салу қажет</p> <p>-пампондардан от шашу. Бала батутқа секіре отыр пампондарды оңға жіне солға шашады. Оны артынша түстері бойынша реттеп теріп алуы қажет.</p>
4	Ережесі бар ойын	<p>Қарбыз. Шеңбер бойымен музыка ойнап тұрғанда біз пампонды немесе ойыншықты береміз, ал кім музыка тоқтаса, сол шеңберге кіреді. - Баланстағы жеуге жарамды және жеуге болмайды. Жеуге</p>

		<p>жарамды болса қызыл помпон, жеуге жарамсыз болса жасыл помпон. -Жүр, жұмсақ ойыншықтардың арасымен жорғала. Тасымалдау қасықтағы помпон.</p> <p>- Жұмыртқалардың ұяшықтарын крестпен кесіңіз. 4 бөлімнен тұрады (жоғарғы/төменгі/оң/сол), бөліктерді әртүрлі түстермен бояңыз. Бала помпондарды әр бөлікке салады қалаған түс («жоғарғы», «төменгі», «оң», «сол» деп атауға болады). Сонымен қатар, сіз қол салмағын пайдалана аласыз. - Ойын алаңының алдында 2 бала отырады. Алаңның рөлін өлшемі шамамен 35-45 см қорап ойнайды (қорап өте үлкен емес, помпондарды өңдеу үшін үстелде әлі де бос орын болуы керек, біз оны сағаттан алдық.. ., жақтарының биіктігі шамамен 7 см), қарама-қарсы жағынан шамамен 3-4 см биіктіктегі «қақпалар» кесілген, ұзындығы ерікті (мүмкіндігінше ұзын). Біз ұяшықтарды (қақпаларды) қораптың төменгі жағына жақындатамыз, үстіңгі жағын жабық қалдырамыз. Әрбір ойыншыда «тұзақ» бар - соңында сақинасы бар таяқ (диаметрі, сақиналар шарлардан шамамен 0,5-1 см үлкен). Алаңда помпондар шашылып жатыр. Тапсырма: екінші қолмен тигізбестен немесе көмектеспей, қақпанмен мүмкіндігінше көп помпондарды суырып алыңыз, помпонды үстелге тартып алыңыз; помпонды қақпаннан босатыңыз; допты екінші қолыңызбен алыңыз және оны қолыңыздың қарама-қарсы жағындағы банкаға салыңыз, бұл әрекетті орындау - Көп шашылған ойыншықтардан тек жинаңыз қызыл ойыншықтар және ойыншықты аяғымен ұстап тұру және оны қорапқа тастаңыз. - Помпон-вирустар мен витаминдер: егер нәресте сөмкеден келсе жасыл помпонды (вирус) шығарады</p>
5	Сюжеттік ойындар	<p>-Жануарлар балмұздақ жеп, ауырып қалды, оларды емдеу керек. Біз жануарларға көмектесеміз. (Жүргізуші кім, дәрігер кім) - «Малдарды құтқар». Жұмсақ жануар қиналған жерде туннель-құбырды пайдаланамыз. Бала оны құтқаруы керек. - «Балықшылар» ойыны. Балықшылар балық аулауды шешті. Балығы бар көл бар (помпон салынған қорап). Балықшылар балықты қалай ұстайтынын шешеді: қармақ (таяқтар), қону торлары (қайшы ұстағыштар) немесе динамит. Балықшылар ұстайды, қанша балық ұстағанын санап, онымен не істеу керектігін шешеді. Мейрамханаға сатасың, базарға апарып немесе анаңа қуыруға бересің.... Немесе грильде пісіріп жейсің</p> <p>Аралда қалып, тоңып жатқан ойыншық қоянды құтқару керек. Бір ғана туннель бар таулардан өтіңіз, өзеннен өтіңіз, барлық жерде тек тастармен (жарты шарлар) су арқылы</p>

		жүруге болады, үйінділердің астына (орындықтардың астына) жорғалаңыз, қоянды алып, осы кедергілерден оралыңыз. Бұл ретте ересектер баламен араласып, онымен бірге жол салып, қажет болған жағдайда көмек береді.
--	--	--

“Доптар” ойынының сенсорлық интеграциясы
1.Доптар (кез келген өлшемдер мен құрылымдар)

Ойын кезеңі/Сенсорлық жүйе	Проприоцептивтік,вестибулярлық,тактильдік жүйенің жұмысына бағытталған іс-әрекеттер
Сенсомоторлық ойын	Құмырсқа ойыны.Кинезеологиялық допты баланың немесе ата-ананың,жүргізушінің арқасына массаж ретінде айналдырыңыз.Созылмалы доп ауыр жерге ілінген кезде,бала оны ұстап көреді.Оны тартады,қайтадан жібереді.Баланы фитбол добынан қойыңыз.Сосын баланы көтеріп,бірінші бүйірден екінші бүйірге қарай серпіңіз.Допты айналдыру,массаждық ойындар және тағы да басқа ойындар кезінде бала бір доптан екінші допқа қарай ұмтылады.
Функционалды ойын	<p>Баланы гамакта отырғызады.Сол жерге түрлі түсті шарларды қояды.Және еденге сол түстермен сәйкес резервуарларды қояды.Бала оның түсі,өлшемі,көлемі,салмағы арқылы бір біріне сәйкестендіруі керек.</p> <p>Баланың қасына әртүрлі түстегі,көлемдегі доптар толы себетті қоямыз.</p> <p>Бала сол кезде еңкейеді және сол себетке барады.</p> <p>Бұл кездегі болуы мүмкін ситуациялар:</p> <p>1)қатты допты айналдырып,ойнап,жұмсақ допты қорпақа салу</p> <p>2)Шарлардың түсі бойынша сәйкестендіріп қорпақа салу</p> <p>3)Ата-ананың осы кездегі балаға берген нұсқаулығы:</p> <ul style="list-style-type: none"> -допты айналдыр—бала допты айналдып келеді. -Допты лақтыр-допты бала қорпақа лақтырады. -Гамакта отырып,допты қорпақа лақтыру -Конькимен сенсорлық жол арқылы өтіп,допты қорпақа салу.
Әлеуметтік ойын	<p>Үйді күзетеміз.Жүргізушімен бала үйді монстрлардан доп арқылы қорғайды.</p> <p>Біз әртүрлі пішіндегі қояндар секілді орман ішінде ытқып ытқып секіріп жүреміз.Бақалар секілді ква-ква деп бір жерден екінші жерге секіреміз.Енді бақалар батпақтағы үйлеріне қайту керек.</p> <p>Бассейндегі шарлар қар секілді еденде шашылып жатыр.Бала қар тазалаған секілді топтарды тазартады.Доптарды калабок секілді домалатады.</p>

Сенсорлы карталар

Карталарды қалай қолдануға болады?

Бұл ата-анамен бала арасындағы қарым-қатынасты нығайта отыра баланың сенсорлық интеграциясын дамытуға арналған карточкалар жинағы. Бала әр бөлімнен өзіне ұнаған карточкадағы жаттығуларды жасайды.

Сенсорлық карталарды сыныпта немесе үйде жеке пайдалануға болады. Бұл карточкаларда баланы қимыл-қозғалысын белсендіретін, ұйымдастыратын немесе тыныштандыратын физикалық әрекеттер тізбегі ұсынылған.

Мақсаты- баланың сабаққа немесе басқа іс-шараларға қатысуы үшін сенсорлық жүйенің дұрыс жұмыс істеуін қамтамасыз ету.

Сенсорлық тізбектер физикалық, белсенді және көңілді болуы керек. Әрекеттердің реті өте маңызды – әрекетті белсендіруден бастаңыз, содан кейін ұйымдастыруды орындаңыз және баланың тыныш күйде және оқуға дайын болуы үшін тыныштандыру нұсқасымен аяқтаңыз. Екі белсендіру, екі ұйымдастырушылық және бір тыныштандырушы әсерге ұмтылыңыз. Кейбір әрекеттер кейбір жабдықты қажет етуі мүмкін, бірақ сіз өзіңіздің жағдайыңызға немесе ортаңызға қандай карталарды пайдалану керектігін таңдай аласыз. Қанша уақыт бар және қанша түрту арқылы енгізу қажет екеніне байланысты таңдалған үлгілерді бірнеше минутқа (20 минутқа дейін) аяқтауға тырысыңыз

АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН ЧЕК-ЛИСТ

СЕНСОРЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ ӘДІСІН ҚОЛДАНУ
АРҚЫЛЫ ӨТКІЗЕЛЕТІН ОЙЫННЫҢ
ҚҰРЫЛЫМЫ

Арнайы маман:

Елубайқызы Толқынай
Head Master

5-15 минут

Баламен бірге ойынды жоспарлаймыз. Осыдан кейін схемалық сызбаны, карталарды немесе хатты пайдалана отырып, баламен бірге ойын барысын жоспарлаймыз. Бұл шамамен 5 минут уақытты алады. Егер ойынның мақсаттарының бірі баланы жоспарлауға үйрету болса, онда сіз бұл кезеңде 15 минутқа дейін уақытыңызды арнай аласыз.

10-15 минут

Бөлме ішінде 10-15 минуттық 1-2 сессия сабағы болады. Бұл кезеңде вестибулярлық, тактильді және проприоцептивтік жүйелерде белсенді жұмыс жүреді. Мұнда барлық жаттығулар қойылған мақсаттар бойынша өткізіледі. Және баланың мотивациясын көтеруге мүмкіншілік береді. Осы ойындар арқылы бала нақты жоспарлауды және өз жұмыс деңгейінің жоғарылығын байқайды.

10-15 минут

10-15 минут уақыт баланың белгілі бір дағдыларының дамуына мүмкіндік беретін үстел ойындарына жұмсалады. Мысалы: графомоторлық дағдылар, танымдық дағдылар.

10 минут

Егер мүмкіндік болып жатса бұл уақытты кітап оқуға арнаған жөн. Көбіне бұл кезде сабақтың тақырыбына байланысты болатын жеңіл кітаптарды оқуға болады.

5 минут

Бұл уақыт баламен бірге үйді жинауға және ойынның қортындысын шығаруға арналған. Ойынның басында құралған жоспарға назар аударып отырып, орындалған тапсырмаларға белгі қоямыз. Және соңында қиындық тудырған немесе жасауға оңай болған қызықты болған ойындарды талқылаймыз. Бұл әріне тағы 5 минутыңызды алуы мүмкін.

Ойынның құрылымы

Ескерту:

Баламен ойын барысында, қызығушылығы төмендесе балаңызды қинап ойнатуға тырыспаңыз. Ойын басталар алдында ең бірінші көңіл-күйіне мәне беріңіз. Қандай ойын ойнау керектігін баланың өзіне таңдауға мүмкіндік беріңіз

Ойынды екеуіңіз ойнағанға қарғанда отбасы мүшелерімен бірігіп ойнаған қызығырақ

Ата-ананың ойын
барысында Қолданатын
ережелері

СЕНСОРЛЫ ИНТЕГРАЦИЯСЫНДА
БҰЗЫЛЫСЫ БАР БАЛАЛАРДЫҢ АТА-
АНАЛАРЫНА БІРЛЕСІП ЖҰМЫС
ЖҮРГІЗУГЕ АРНАЛҒАН ВИДЕО
САБАҚТАР ҰСЫНЫЛҒАН

Берілген QR код арқылы
әлеуметтік желіге жүктелген
видео сабақтар бойынша үй
жағдайында баласымен бірге
ойнауға арналған ойындар
жиынтығы

БАЛАҢЫЗБЕН БОС
УАҚЫТЫҢЫЗДА ЕМЕС,
УАҚЫТ ТАУЫП КӨҢІЛ
БӨЛЕ БІЛІҢІЗ...

QR КОД АРҚЫЛЫ ВИДЕО
САБАҚТАР ТАМАШАЛАУҒА
ШАҚЫРАМЫН

CONTACT US

@ARSEN.SHOW

Ы.АЛТЫНСАРИН
АТЫНДАҒЫ №204
ОРТА МЕКТЕП

ARSEN SHOW

АТА-АНАЛАРМЕН БАЛАСЫМЕН
БІРЛЕСІП ЖҰМЫС ЖАСАУЫНА
АРНАЛҒАН ВИДЕО САБАҚТАР
ЖИЫНТЫҒЫ

SCAN
ME

Жоспарланған ойындар кестесі

ЕСІМІ

СЕЙСЕНБІ

СӘРСЕНБІ

БЕЙСЕНБІ

ЖҰМА

СЕНБІ

ЖЕКСЕНБІ

ОЙЫННЫҢ БАҒЫТЫ

БІРІГІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН
АРТТЫРУҒА АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР
ТЫНЫШТАНДЫРУҒА АРНАЛҒАН
ЖАТТЫҒУЛАР
БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

ОЙЫННЫҢ
СИПАТЫ

СЕНСОРЛЫ КАРТАЛАР
АРҚЫЛЫ
ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІ АРҚЫЛЫ

ҚАРЫМ-
ҚАТЫНАСЫ

СЕЗІМІ

2 КҮН

3 КҮН

4 КҮН

5 КҮН

6 КҮН

7 КҮН

ЕСКЕРТПЕ

DAILY QUOTES

"Believe. You're halfway there."

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызды тізеңізге
отырғызып секіртіңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызды гимнастикалық
дотқа отырғызып секіртіңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызды ойын алаңына
апарып, әткеншекте тербетіңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызды құшақтап
айналдырыңыз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңыздың қолынан ұстап
керуеттен жастыққа
қарай секіртіңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызды көрпешеге немесе
ғаламқа жатығызып тербетіңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызды көрпешеге
жатығызып сырғанатыңыз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңыздың аяғынан ұстап
қолымен жүргізу арқылы
ойыншықтарды теріңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызбен қолға күш
сала отыра алақанмен күресіңіз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызбен шеңбер
арқылы жасырым секіріңіз

**БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР**

Таңғы жаттығу жасаңыз

**БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР**

Сабын көпіршіктерімен
ойнатыңыз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызбен арқан тартысып
ойнаңыз

**БІРІП ЖАСАЙТЫН
ЖАТТЫҒУЛАР ЖИНАҒЫ**

Балаңызбен бірге
велосипед тебу

**БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР**

Балаңызға көңілді
әуен тыңдатыңыз

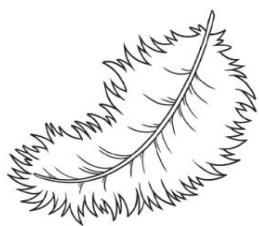
**БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР**

Сенсорлы ойыншықтармен
ойнатыңыз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Қауырсын арқылы
ойнатыңыз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Батутқа секіріңіз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Балаңыздың қолын
жоғары көтертіп секіріңіз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Балаңызды өрмелепін
ойнатыңыз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Шеңбер айналдыру арқылы
ойнатыңыз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Балаңызбен бірге
секіріңіз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Балаңызға көңілді
өлең айтқызыңыз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Балаңызбен бірге отыра
қадамдаңыз

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Балаңызбен бірге
теннис ойнаңыз

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫҢДАР

Допты нысанаға лақтыр

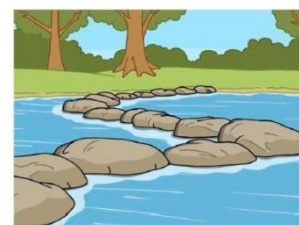
ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫҢДАР

Бірдей уақытта басың мен
ішінді ситала

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫҢДАР

Тар жолдармен жүр

БЕЛСЕНДІЛІКТІ АРТТЫРУҒА
АРНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Гимнастикалық доптың
үстіне отырғызып секіріңіз

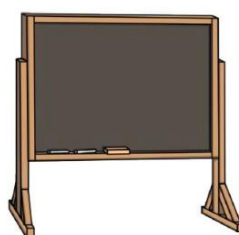
ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫҢДАР

Балаңызбен бірге
секіріңіз

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫҢДАР

Тақтаны пайдалау арқылы
ойын ойна

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫҢДАР

Лего құрастыру арқылы
ойын ойна

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР

Шардың ішіне құм немесе
бидай салып ауаға лақтырып
ойнаңыз

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР

Жерде жатып балаңызды
сағат тілімен айналдырыңыз

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР

Тене теңдікті сақтау отыра
жіптің үстімен жүріңіз

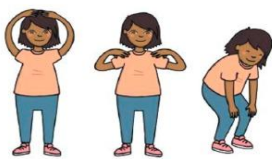
ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР

Ауаға бос қалтаны лақтырып
ойнаңыз

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР

Суреттегі реттілік бойынша
жаттығуды қайталаңыздар

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ
ҚАБІЛЕТІН ДАМУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР

Шексіздік жолы арқылы
көзіңізді жұмып жүріп
шығыңыз

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Тыныштандыратын
әуен қосу

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Салмағы ауыр көрпе
жамылу

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Құшақтау

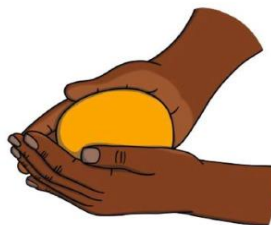
ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Жәймен тербелу

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Қамырмен ойнау

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Арқамен тербелу

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Өзіне арналған
тыныш бұрын ұйымдастыру

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Йога

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Жаттығу жасау

ТЫНЫШТАНДЫРУҒА
КӨМЕКТЕСЕТІН
ЖАТТЫҒУЛАР

Резинка тарту

Пайдаланылган әдебиеттер:

«МОДЕЛЬ ПОРОЖДЕНИЯ РЕЧИ ШКОЛЫ Л.С. ВЫГОТСКОГО: ОСНОВЫ И ВЕРИФИКАЦИЯ» Т.В. Ахутина

«ИГРЫ ДЛЯ ДИАГНОСТИКИ ВНИМАНИЯ, А ТАКЖЕ ФУНКЦИИ ПРОГРАММИРОВАНИЯ, РЕГУЛЯЦИИ И КОНТРОЛЯ У ДЕТЕЙ» Кира Меснянка

«Сенсорная интеграция в диалоге» Улла Кислинг

«Аспекты среды» Роман Сафронов

«Сенсорные особенности детей с расстройствами аутистического спектра. Стратегии помощи». Методическое пособие / Манелис Н.Г., Никитина Ю.В., Феррои Л.М., Комарова О.П

«Сенсорная интеграция теория и практика» Элизабет Мюррей